

15. Consent Form for Endodontic Treatment: URL: <https://www.padental.org/Images/OnlineDocs/ResourcesPrograms/Practice%20Management/ConsentFormEndodontic.pdf>. (дата звернення: 14. 09.2019)
16. Dental treatment consent form. URL: https://www.myclassicsmile.com/wp-content/uploads/2014/05/894_DENTAL_TREATMENT_CONSENT_FORM.pdf (дата звернення: 28. 11.2019)
17. Informed Consent for Bone Grafting Procedure. URL: https://neworleansdentalcenter.com/consent-forms/Consent_for_Bone_Grafting_Procedure.pdf (дата звернення: 28. 11. 2019)
18. Informed consent for dental procedure: URL: <https://www.cda.org/MemberLogin/tabid/138/Default.aspx?returnurl>. (дата звернення : 14.03.2020)
19. Informed Consent for Endodontic Treatment. URL: <https://www.endoexperience.com/filecabinet/Consent%20Forms%20and%20Printouts/Consent%20Form%20Examples/informed%20consent%20double%2004-20-02.pdf> (дата звернення: 30.11.2019)
20. Informed Consent for Root Treatment Planning and Scaling. URL: <http://absolutdent.com/wpcontent/themes/biznizz/images/pdf/Informed%20Consent%20For%20Periodontal%20Root%20Planing%20and%20Scaling.pdf> (дата звернення: 7.04.2020)
21. Patient Consent to Begin Orthodontic Treatment. URL: <https://www.tdicinsuranentsce.com/Portals/0/Region-D/pdfs/forms/Orthodontic-informed-consent.pdf> (дата звернення: 7.04.2020)
22. Patient Information /Informed Consent Form for Dental Treatment: URL: www.mm3admin.co.za/documents/...04bb.../00031605.doc (дата звернення : 10.02.2020)

УДК: 811.161.2*276.6

Костюк М. І., Мазайкіна І.О.

**Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова
МОВЛЕННЄВІ ІНТЕНЦІЇ В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ
УНІВЕРСИТЕТІВ**

Оволодіння навичками фахового медичного спілкування передбачає вміння розв'язувати професійно-комунікативні завдання, визначення спектру яких є необхідним етапом навчання іноземних студентів української мови. У цьому плані виявилось плідним застосування поняття інтенції як одного з найважливіших складників процесу породження висловлення. З'ясування ролі інтенціонального компонента в забезпеченні фахової комунікативної взаємодії необхідне для розроблення ефективних технологій формування навичок фахової комунікації в процесі навчання української мови іноземних студентів медичних університетів.

Ключові слова: теорії комунікативних актів, мовленнєва поведінка, лінгвістичні аспекти, фахова медична комунікація, поняття інтенції

Mastering the skills of professional medical communication involves the ability to solve professional and communicative tasks, the definition of the range which is a necessary stage of learning foreign students of the Ukrainian language. In this regard, the use of the concept of intention as one of the most important components of the generating process a statement proved fruitful. Clarification of the role of the intentional component in providing professional communicative interaction is necessary for the

development of effective technologies for the formation of professional communication skills in the process of teaching the Ukrainian language to foreign students of medical universities.

Keywords: *theory of communicative acts, speech behavior, linguistic aspects, professional medical communication, the concept of intention*

Овладение навыками профессионального медицинского общения предполагает умение решать профессионально-коммуникативные задачи, определение спектра которых является необходимым этапом обучения иностранных студентов украинскому языку. В этом плане оказалось плодотворным применение понятия интенции как одного из важнейших составляющих процесса порождения высказывания. Выяснение роли интенционального компонента в обеспечении профессиональной коммуникативного взаимодействия необходимо для разработки эффективных технологий формирования навыков профессиональной коммуникации в процессе обучения украинскому языку иностранных студентов медицинских университетов.

Ключевые слова: *теории коммуникативных актов, речевое поведение, лингвистические аспекты, профессиональная медицинская коммуникация, понятие интенции*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поява поняття мовленнєвої інтенції пов'язана з дослідженнями в галузі філософії мови та лінгвістичної прагматики (Дж. Лакоф, Ч. Морріс, Дж. Остін, Дж. Серль, П. Строссон,)[2, с.68], теорії комунікативних актів (З. Вендлер, А. Вежбицька, Г.-П. Грайс, Ч. Філлмор) та мовленнєвої поведінки (Н.Д. Арутюнова, Ф.С. Бацевич, Л.Р. Безугла, В.З. Дем'яненко, І.М. Кобозєва, А.Д. Олійник, Г.Г. Почепцов, О.Г. Почепцов, О.О. Селіванова, Ю.С. Степанов, Н.І. Формановська, С.Т. Шабат-Савка, І.С. Шевченко)[6, с.34-36]. Питання ролі й місця комунікативної настанови в процесі фахового спілкування, зокрема медичного, певною мірою представлені у вітчизняній лінгводидактиці переважно у зв'язку з вивченням лінгвістичних аспектів комунікативної взаємодії лікарів, однак ця проблематика стосується викладання української мови громадянам України (І.Р. Гуменна, І.В. Кахно, С.О. Кубіцький, Н.П. Литвиненко, М.І. Лісовий, Л.В. Манюк, У.В. Соловій, І.О. Туровська, І.О. Черних, В.Я. Юкало) [4, с.140]. Методичний аспект вивчення інтенцій фахової медичної комунікації висвітлено в працях таких учених, як С.Г. Борзенко, Ж.В. Бутенко, Л.І. Васецька, К.І. Гейченко, де розглядаються модель і технології навчання іноземних студентів російської мови. Питання мовленнєвої поведінки, інтенційних програм у професійно орієнтованому мовленні та їхнього місця в процесі навчання української мови іноземних студентів медиків торкається Г.Я. Іванишин [4, с.143]. Водночас мовленнєва інтенція як необхідний складник моделі формування навичок фахової медичної комунікації в курсі української мови як іноземної потребує більш детального вивчення. Реалізація інтенцій фахового спілкування відбувається в ситуаціях діалогічного мовлення, учасники якого почергово перебувають у ролі мовця та слухача. Тому інокомунікант повинен, з одного боку, уміти вербалізувати свої комунікативні завдання у процесі породження мовленнєвого акту та, з іншого – розуміти на слух зміст діалогу й комунікативні наміри його учасників. Це пояснює необхідність диференціації інтенцій слухання та інтенцій говоріння й розроблення відповідних методик навчання, що зумовлює актуальність обраної теми.

У публікації розглядається роль інтенціонального компонента в забезпеченні фахової комунікативної взаємодії. З'ясовано, що інтенція є необхідним елементом породження висловлення. Інтенцію фахової медичної комунікації представлено як процес, що проходить певні стадії: узагальнена цільова настанова, ситуативно зумовлена конкретизація цільової настанови, усвідомлена комунікативно-прагматична варіантність вираження комунікативної потреби, мовленнєва реалізація комунікативного наміру. Виявлено найбільш затребувані в практиці інтерпрофесійної медичної комунікації вихідні інтенції: запиту, інформування, волевиявлення, пояснення та коментування, а також презентовано варіативні способи їх мовленнєвого вираження. Визначено, що комунікативний намір мовця в окресленому діапазоні інтенцій мотивує його мовленнєвий вибір, а також виявляє себе у відповідних за змістом текстах і типових зразках висловлювань. Виокремлення конкретизованих інтенцій говоріння є необхідним складником у процесі формування навичок інтерпрофесійної фахової комунікації в іноземних студентів медичних університетів.

Ключові слова: фахова комунікація, інтерпрофесійна медична комунікація, мовленнєва інтенція, інтенціональний компонент.

Формування цілей статті – з'ясувати сутність мовленнєвої інтенції та визначити репертуар інтенцій говоріння в їхньому мовленнєвому вираженні в умовах інтерпрофесійної медичної комунікації, обґрунтувати модель навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей вищих навчальних закладів та охарактеризувати її основні компоненти.

Виклад основного матеріалу. У процесі комунікації відбувається виконання її учасниками певного комунікативного завдання, яке потребує розуміння співрозмовника, а також здатності вербально відреагувати на його запити або висловити свою думку. Стрижневим у цьому завданні є комунікативний намір мовця. У визначеннях багатьох дослідників інтенція схарактеризована як комунікативна настанова повідомлюваного, комунікативна мета висловлення. Г.П. Грайс визначив інтенцію як намір мовця повідомити про щось, передати у висловлюванні певне суб'єктивне значення, тобто те, що «конкретний мовець має на увазі під своїм висловленням» [9, с.210]. На думку Ф.С. Бацевича, комунікативна інтенція – це «осмислений чи інтуїтивний намір адресанта, який визначає внутрішню програму мовлення і спосіб її втілення» [9, с.212]. Розглядаючи комунікативну інтенцію як обов'язковий складник усіх синтаксичних конструкцій, Т.С. Шабат-Савка підкреслює, що цей феномен «зосереджує в собі інформацію про психоментальний простір мовної особистості, детермінує глибші значення тієї або тієї синтаксичної конструкції, увиразнює позицію мовця, його потреби та цільові настанови» [9, с.213]. Підкреслюючи волюнтативний елемент у структурі інтенції, А.Д. Олійник зазначає, що інтенція – це намір мовця повідомити певну інформацію реципієнтові та спонукати його виконати певну дію – найчастіше в інтересах самого відправника, рідше – в інтересах одержувача [9, с.214]. Виконуючи різноманітні соціальні, зокрема професійні, ролі, мовець обирає відповідні форми мовленнєвої поведінки, керуючись ситуативним чинником і застосовуючи наявний у мові репертуар комунікативних намірів. З метою застосування поняття інтенції в практичній навчально-методичній роботі з іноземними студентами важливо враховувати висновок С.Т. Шабат-Савки про те, що «інтенційно-телеологічний чинник детермінує процеси спілкування: з одного

боку, під час спілкування мовець оприявнює різноманітні інтенції та прагнення, з іншого – виконує мовленнєві дії з певною комунікативною метою, втілює інтенційні потреби в адекватній синтаксичній формі» [10, с.277]. Вітчизняні дослідники в галузі професійної мовної освіти іноземців, зокрема медичного профілю, вважають комунікативні інтенції одним із структурних складників навчальної моделі.

Виходячи з предмета дослідження, модель розуміємо як систему, яка складається із дидактичної основи педагогічної технології і яку використовують у дослідний період навчання. При цьому науковці розглядають модель навчання як найкоротший шлях від початкових умов до кінцевих результатів через комплекс методів і засобів навчання [9, с.210].

Отож, розглянемо навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення з увагою на потреби формування фахової комунікативної компетенції іноземних студентів-медиків.

Метою навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення є формування комунікативної компетентності іноземних студентів, що передбачає володіння нормами сучасної української літературної мови, фаховою термінологією, вербальними і невербальними засоби спілкування та культурою професійного мовлення. Професійно зорієнтоване навчання передбачає його діалогічність і спрямування як на зміст навчального матеріалу, так і на діяльність, яка складається з прийомів та операцій, що формують професійні вміння. Результативність навчання залежить від правильного вибору принципів, підходів, методів, прийомів та засобів навчання.

У результаті аналізу загальнодидактичних та лінгводидактичних принципів навчання (Г. Балл, Л. Бенедиктова, А. Бердичевський, С. Борзенко, Б. Глухов, Л. Зазуліна, О. Митрофанова, В. Тригубенко, О. Шевнюк) [4, с.140-142] визначено та обґрунтовано систему принципів, які лягли в основу експериментальної моделі: загальних – науковості, системності й послідовності, наступності й перспективності, доступності, зв'язку теорії з практикою, активності та самостійності, гуманності й людиноцентризму, культуровідповідності; спеціальних – діалогізації навчального процесу, фахоцентризму, ситуативності, професійно-комунікативного спрямування, домінантної ролі вправ, навчання в „діалозі культур”.

Через дотримання цих принципів було визначено педагогічні умови навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів, від яких залежить ступінь успішності реалізації пропонованої системи роботи. За визначенням Н. Костиці, „педагогічні умови – це створені зусиллями колективу умови для поліпшення навчального процесу, це система органічно пов'язаних між собою психічних та практичних дій, спрямованих на розв'язання конкретних педагогічних завдань навчання” [7, с.34]. З-поміж них: комунікативно-мовленнєве спрямування навчання української мови як іноземної; позитивна мотивація комунікативно-мовленнєвої діяльності іноземних студентів; інформаційно-методичний супровід навчання професійно зорієнтованого українського діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей.

На основі першої педагогічної умови комунікативно-мовленнєвого спрямування базуються всі етапи організації навчання української мови як іноземної. Зміст навчального матеріалу, відбір засобів та форм навчання забезпечували рівень комунікативно-мовленнєвої достатності, можливості участі

студентів у реальній комунікації. Під час вибору мовленнєвого матеріалу за умови його комунікативно-мовленнєвого спрямування оцінювалося кожне висловлювання з погляду реальності його функціонування в актах усного спілкування та використання лексикограматичних структур як „готових” мовних знаків. Усі мовленнєві дії мали комунікативний характер, при цьому мовленнєве тренування для розвитку навичок спілкування не виключалося із навчального процесу, а лише займало у ньому підпорядковане місце, створюючи „навчковий фундамент” для формування мовленнєвих умінь.

Навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення передбачало найширше використання таких видів навчальної діяльності, які максимально активізують діяльність студентів, сприяють їхньому творчому самовираженню (рольові ігри, дискусії, презентації, „мозкові штурми”, проектна робота тощо).

Реалізація другої педагогічної умови – створення позитивної мотивації комунікативно-мовленнєвої діяльності іноземних студентів українською мовою – найважливіша умова формування іншомовної професійної комунікації студентів. В її основі лежить усвідомлення індивідом корисності й необхідності своїх дій, спрямованих на досягнення конкретної мети – практичне оволодіння професійним аспектом іншомовної комунікації.

Як свідчать наукові джерела, виховання інтересу до навчання відбувається через формування зацікавлення до отримання знань крізь призму позитивного ставлення до предмета. Услід за методистами, інтерес кваліфікуємо як таке ставлення іноземних студентів до навчання, за якого виникає свідоме прагнення, бажання свідомо сприймати і пізнавати вивчене, що виражається в активному сприйнятті отриманих знань [10, с.125]. Виховання схильності до майбутньої діяльності, формування професійних здібностей та професійного інтересу здійснювалися через пізнавальну активну діяльність, яка для студентів-іноземців базується на знаннях української мови та мовлення. Урахування мотивації й емоційних явищ у навчанні студентів професійного мовлення засобами української мови сприяло формуванню досконалої особистості, здатної до продуктивної професійної і наукової творчості. Розвиток мотивації відбувався у двох аспектах:

1. Стимулювання навчання студентів до іншомовної діяльності в межах ситуацій професійного спілкування, що дало змогу активізувати їхню інтелектуальну діяльність та створити позитивний психологічний клімат під час навчання.
2. Керування іншомовною мовленнєвою діяльністю студентів на основі моделювання ситуацій професійного спілкування. Важливою педагогічною умовою ефективного навчання іноземних студентів медиків професійно зорієнтованого діалогічного мовлення стала наявність інформаційно-методичного супроводу, який забезпечують навчальні плани і програми, методичні рекомендації до них, наукові посібники, інформаційно-довідкові та інші навчально-методичні матеріали, комплекс різних форм навчальних занять, технічні засоби навчання, дидактичні матеріали до них. Вони не лише сприяли ефективному засвоєнню інформації, але й посилювали її достовірність, науковість, сприяли розвитку мислення, активізували аналітичну діяльність тих, хто навчається. Такий підхід до організації навчального процесу підвищив уміння викладача визначати освітні потреби, рівень готовності тих, хто навчається, цілі та стратегії навчання конкретних слухачів; відбирати та структурувати навчальний матеріал, джерела, засоби, форми і методи навчання; створювати навчальні плани і програми; організувати діяльність усіх учасників процесу навчання.

Методика навчання професійно спрямованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей охоплює етапи: підготовчий, професійно-збагачувальний, мотиваційно-стимулювальний, комунікативно-мовленнєвий, оціннорефлексивний [4, с.136-139].

Навчанням передував *підготовчий етап*, метою якого був добір актуальних тем, типових комунікативних ситуацій, визначення соціально-комунікативних ролей учасників спілкування; укладання тематичних словників професійної лексики та підготовка іноземних студентів до дослідного навчання.

На основі аналізу професійного мовлення медичних працівників було виділено основні теми та відповідні до них типові комунікативні ситуації, що забезпечили залучення студентів до професійно зорієнтованої діалогової комунікації – спілкування в системах: 1) лікар – пацієнт; 2) лікар – лікар – колега; 3) лікар – медперсонал; 4) лікар – родичі пацієнта. Найбільш актуальними для професійної діяльності майбутнього медичного працівника визначено теми: „Стационар”, „Поліклініка”, „Спостереження за перебігом лікування”, „Лікування хворих”, „Догляд за хворими”, „Захворювання органів і систем”, „Профілактика та лікування дитячих захворювань” тощо. Було змодельовано типові комунікативні ситуації та функційні типи діалогічного мовлення.

На цьому етапі було розроблено та впроваджено в навчальний процес спецкурс „Основи медичної термінології”, головна мета якого – збагачення словникового запасу іноземних студентів медичною термінологією та вдосконалення рівня володіння фаховою лексикою української мови. Зміст спецкурсу – склад та семантика медичної лексики, граматичні та словотвірні особливості медичних термінів, орфоепічні норми; сертифікація та нормалізація української термінології медичної сфери; фахові словники.

Збагачення словникового запасу професійними термінами планувалося здійснювати на основі використання „Українсько-англійсько-арабського тлумачного словника медичних термінів” (надалі – словника), укладеного на основі міжпредметних зв'язків з урахуванням аксіологічних, професійних, когнітивних та комунікативних потреб іноземних студентів і лікарів-практиків [3, с.360]. Завдання словника – дати пояснення основних медичних термінів українською мовою та запропонувати їх переклад англійською й арабською мовами, продемонструвати функціонування найуживаніших словосполучень практичної медицини. До словникової частини ввійшли професійно зорієнтовані слова і словосполучення: різнотипні за структурою мовні засоби, необхідні у будь-якій професійній мовленнєвій ситуації. Наприклад, медико-клінічні терміни включили тематичні групи, як-от: лікувально-профілактичний заклад, загальне обстеження хворого, лабораторнодіагностичні дослідження, лікування хворих, загальний догляд за хворими, основні захворювання тощо.

Метою першого – *професійно-збагачувального – етапу* було поповнення словникового запасу студентів професійною лексикою. Змістовий аспект включав презентацію та семантизацію терміноодиниць медико-клінічної галузі в межах окреслених тем і ситуацій. Основними прийомами семантизації були: пояснення значень слів через опис, тлумачення, добір синонімів та антонімів, вказівка на словотвірну цінність слова чи його внутрішню форму; використання контексту, перекладу або ілюстративного речення, наочної семантизації, комплексного коментаря тощо. Збагачення словника відбувалося завдяки прослуховуванню фонограм, перегляду відеофрагментів, роботі з дидактичними та довідковими

матеріалами тощо. Проводилася робота, спрямована на активізацію в студентів попередніх знань термінологічної лексики з основних медичних дисциплін (анатомії, фізіології, біології, латинської мови, пропедевтики внутрішніх захворювань, гігієни тощо). Усвідомлення і запам'ятовування студентами лексичних одиниць на основі засвоєння тематично-функціональних груп сприяло виробленню вміння правильно вживати слова відповідно до ситуації спілкування. Активізація словникового запасу передбачала створення системи вправ на вдосконалення лексичної компетенції, при цьому навчання здійснювалося на рівні слова, словосполучення, речення, надфразної єдності. Кінцевим результатом роботи на цьому етапі стало збагачення словникового запасу студентів медичною лексикою.

Метою другого – *мотиваційно-стимулювального* – етапу було формування в іноземних студентів позитивної мотивації до вивчення української мови. Основні завдання цього етапу – створення пізнавального інтересу, усвідомлення необхідності й активної участі в процесі комунікації. Змістовий аспект роботи передбачав активізацію мовленнєвої діяльності шляхом використання малюнків, тематичних словників, ілюстрацій, відео- та аудіоматеріалів тощо. Під час експериментального навчання було запропоновано групи умовнокомунікативних і комунікативних вправ, до яких увійшли як рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, так і вправи творчого характеру, що сприяли активній самостійній мовленнєвій діяльності. На цьому етапі провідна роль належала викладачеві, завданням якого було створити таке навчально-виховне середовище, яке б здійснювало ефективний вплив на засвоєння українського професійного мовлення іноземними студентами та стимулювало їх до іншомовної комунікативної діяльності. Оволодіння навичками професійно зорієнтованого діалогічного мовлення відбувалося на основі моделювання професійно-комунікативної поведінки в типових ситуаціях професійно-комунікативної діяльності. Навчальні ситуації створювалися на основі професійно зорієнтованого, комунікативно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів. Використання колективно-групових форм організації навчання, навчальні екскурсії тощо передбачали занурення студентів в активну мовленнєву діяльність. Кінцевим результатом роботи на цьому етапі було створення самостійних висловлювань у процесі професійно зорієнтованого спілкування.

На третьому – *комунікативно-мовленнєвому* – етапі реалізовувалася основна навчальна мета – оволодіння іноземними студентами професійно зорієнтованим діалогічним мовленням різних функціональних типів. Провідними методами цього етапу були: моделювання, професійно зорієнтовані рольові та ділові ігри, проблемний, кейс-метод, проблемно-пошуковий (бесіди, дискусії), „мозковий штурм”, системи комунікативних вправ. Розроблена методика здійснювалася з урахуванням основ професійно-мовленнєвої культури, забезпечення єдності психолінгвістичного, професійного, духовного, соціокультурного та міжкультурного аспектів розвитку професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів. Кінцевим результатом цього етапу стали сформовані в студентів-іноземців уміння й навички самостійно створювати діалоги (полілоги) різних функціональних типів, регулювати комунікативну поведінку, творчо самореалізовуватися під час професійно зорієнтованого діалогового спілкування.

Останній – *оцінно-рефлексивний* – етап був спрямований на організацію

самоконтролю студентами власної усномовленнєвої діяльності. Мета цього етапу – стимулювання оцінно-контрольних дій у процесі навчально-мовленнєвої діяльності. Змістовий аспект включав роботу з таблицями само- та взаємооцінок, здійснення контролю власного мовлення та мовлення своїх колег на основі зіставлення виконаних завдань за взірцями, виправлення помилок. Кінцевим результатом цього етапу було оволодіння студентами професійно зорієнтованим діалогічним мовленням, уміннями контролювати, удосконалювати власне мовлення та правильно оцінювати мовленнєву діяльність як свою, так і своїх колег.

Критеріями рівнів (низького, середнього, достатнього та високого) сформованості професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей визначено:

1) мотиваційний критерій (показники: наявність інтересу до вивчення української мови; бажання спілкуватися українською мовою на професійні теми; емоційне тло спілкування);

2) комунікативно-репродуктивний критерій (показники: знання етикетних формул діалогу української мови; розуміння комунікативних намірів співрозмовника; вміння формулювати запитання та відповідати на запитання співрозмовника українською мовою; вміння будувати функціональні типи професійного діалогу українською мовою);

3) комунікативно-креативний критерій (показники: ініціативність професійного спілкування українською мовою; творче мовленнєве самовираження партнерів по спілкуванню; уміння самостійно будувати і вести діалог на професійні теми);

4) оцінний критерій (показники: уміння адекватно оцінювати і контролювати українське діалогічне мовлення своїх колег (взаємооцінка, взаємоконтроль); уміння адекватно оцінювати і контролювати власне українське діалогічне мовлення (самооцінка, самоконтроль).

Висновки. Таким чином, навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей вищих навчальних закладів можна подати у вигляді моделі, створеної на основі сучасних вимог до професійної підготовки, яка відображає мету і зміст освіти, окреслює педагогічні умови процесу формування та кінцевий результат – сформованість професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземного медичного працівника.

Перспективним є аналіз результатів формувального етапу наукового експерименту з проблеми навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей ВНЗ України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 366 с. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Ніколаєва С. Ю. (ред.). Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Дроздова І. П. Провідні принципи професійного мовлення студентів нефілологічних спеціальностей засобами української мови / І. П. Дроздова // Міжпредметні зв'язки : Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – Х. : Константа, 2009. – Вип. 15. – С. 56–62.
3. Голод Р. Б. Українсько-англійсько-арабський тлумачний словник медичних термінів / Р. Б. Голод, Г. Я. Іванишин, С. В. Личук, З. І. Дрогомирецька, Джда Омоджовк Бачай. – Івано-Франківськ, 2013. – 492 с.
4. Іванишин Г. Навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення

- іноземних студентів медичних спеціальностей вищих навчальних закладів: лінгводидактична модель. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2014. № 10. С. 136–143.
5. Кушніров М.О. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісного розвитку й гуманізму. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 8 (42). С. 348–356.
  6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич та ін.; С. Ю. Ніколаєва (ред.). Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
  7. Крицька Г. А., Крицький І. О., Загричук Г. Я., Крицький Т. І. Перспективи та труднощі ефективного використання інноваційних технологій для забезпечення професійної підготовки студентів-медиків при вивченні клінічних дисциплін. Медична освіта. 2017. № 2 (74). С. 33–36.
  8. Крицький І. О., Гоцинський П. В., Крицький Т. І., Горішній І. М., Мочульська О. М., Крицька Г. А. Формування професійної компетентності майбутнього лікаря на прикладі студентів медичного факультету ТДМУ. Медична освіта. 2018. № 3. С. 44–47.
  9. Попова О. В. Модель навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерномаркованого англійського мовлення / О. В. Попова // Наука і освіта. – 2010. – № 7 / LXXXIV. – С. 210–214.
  10. Рагріна Ж. М. Підготовка майбутніх іноземних спеціалістів-медиків до професійного спілкування: дис. ... канд. пед. наук. Запоріжжя, 2017. 298 с.
  11. Фіцула М. М. Педагогіка. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.

УДК 378.6:61.016:811.111'243:

Кохан Р.А.

**Львівський національний університет імені Івана Франка
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА:**

МІЖОСОБИСТІСНИЙ КОНТАКТ КРІЗЬ «ВІКНО ДЖОХАРІ»

Фахова підготовка студентів у закладі вищої освіти поряд зі спеціальними вузькопрофільними дисциплінами передбачає вивчення іноземної мови (іноземних мов). Запити стейкхолдерів та цільно насичений ринок праці висувають перед майбутніми фахівцями жорсткі вимоги, відповідність яким сьогодні видається імперативною передумовою професійного становлення і діяльності. Міжнародна фахова та особиста мобільність також форматує навчальний процес, основним маркером якого є практична цінність здобутої освіти. Важливість іншомовної компетентності майбутніх спеціалістів полягає у специфічному синтезі знань, умінь та навиків, а також особистісно зорієнтованому комунікативному досвіді, набутому шляхом вивчення іноземної мови. Особистісна складова процесу засвоєння знань становить центр навчального процесу: студент, будучи суб'єктом діяльності, спрямованої на формування іншомовної компетентності, моделює освітній простір, максимально індивідуалізуючи його. У статті проаналізовано специфіку (само)сприйняття навчальної особистості студента крізь призму психологічної моделі «Вікно ДжоХарі».

Ключові слова: *іншомовна компетентність, фахова особистість, «Вікно ДжоХарі», індивідуалізація, (само)сприйняття.*

Professional training of students at a higher education institution, along with